

Üniversite Öğrencilerinin Aşk Stillерinin Demografik Değişkenler ve Ana Babaya Bağlanma ile İlişkisi¹

Yrd. Doç. Dr. Hülya ERCAN
Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, RPD Anabilim Dalı
hercan@cumhuriyet.edu.tr

Özet

İnsan yaşamında önemli bir unsur olan aşk, görece yeni bir araştırma konusudur. Aşkın, kültürel/bağlamsal koşullardan etkilenmesinin yanı sıra evrensel bir olgu olduğu kabul edilmekte ve çeşitli kuramlarda farklı biçimlerde ele alınmaktadır. Ancak konu ile ilgili bilinenler hala sınırlıdır. Özellikle Türkiye’de yapılan çalışmaların sayısı çok azdır. Bu çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma düzeyleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelindeki araştırmaya 285 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (Hendrick, Hendrick ve Dicke, 1998) ve Anne-Baba ve Akarana Bağlanma Ölçeğinin (Armsden ve Greenberg, 1987) anne ve baba formu uygulanmıştır. Analizler sonucunda ilişki sayısının cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. İlişki sayısı ile oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk, ilişki süresi ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk, özgeci aşk ve oyun gibi aşk puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Oyun gibi aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Anneye bağlanma puanları ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk puanları arasında ve ayrıca babaya bağlanma puanları ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve sahiplenici aşk puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak elde edilen bulguların hem çeşitli kuramları desteklediği hem de kültürel/bağlamsal koşulların ilişkilerdeki etkisine işaret ettiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aşk Stilleri, Ana Babaya Bağlanma, Beliren Yetişkinlik

The Relationship of University Students' Love Styles with Demographic Variables and Parental Attachment

Abstract

Love, which is an important element in human life, is a relatively new research phenomenon. Besides been affected by cultural/contextual conditions, love is seen as a universal phenomenon and handled differently by various theories. However, what is known regarding the issue is yet limited. In particular, the number of studies done particularly in Turkey is so few. In this study, it was aimed to investigate the love styles of emerging adult individuals in terms of demographic variables and parental attachment. 285 university students enrolled in the research with a relational screening model. The participants were applied Individual Information Form, Attitudes towards Love Scale (Hendrick, Hendrick and Dicke, 1998) and Parent Form of The Inventory of Parent and Peer Attachment (Armsden and Greenberg, 1987). As a result of the analyses, it has been found out that the number of affairs differs according to gender. Significant relationships have been found between the number of affairs and ludic and agapic love, and also between the affair duration and erotic, storgic, agapic and ludic love. Also, we have concluded that, ludic love, pragmatic love, manic love and agapic love differ according to gender. It has been found out that there are significant relationships between maternal attachment score and erotic, storgic and ludic love score; and also between the attachment on the father score and erotic, storgic and agapic love score. As a result, one can say that the obtained results both support the theories and signify the importance of cultural/contextual conditions on love affairs.

Key Words: Love Styles, Parental Attachment, Emerging Adult

¹ Araştırma verilerinin toplanması ve veri girişi aşamasında yaptığı katkılardan dolayı yüksek lisans öğrencim Damla Yolcubal'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Aşk geçmişten günümüze insanlık tarihi boyunca önemli olagelmış bir konudur. Aşk olgusu, tarih boyunca çeşitli sanat dallarında ve yazın alanlarında yoğun bir şekilde işlenmiştir. Aşkta söz etmeyen bir şiir, şarkı ya da roman yok gibidir. Bununla birlikte konu, bilimsel bir inceleme alanı olarak görece yenidir.

Aşkın bilimsel bir çalışma alanı olarak ele alınmasındaki gecikme, kuşkusuz kavramın tanımlanması ile ilgili yaşanan zorlukla ilişkilendirilebilir. Bu durumun temel nedenlerinden biri, konunun farklı kültürel bağlamlarda farklı algılanıyor ve/ya da deneyimleniyor oluşudur (Dermer ve Pyszczynski, 1978; Dion ve Dion, 1996a; Waller ve Shaver, 1994). Bunun yanı sıra aşkın insanlar için bir miktar bilinmez, gizil kalması gerektiğine ilişkin görüşlerin de bilimsel araştırmaların gecikmesine yol açtığı düşünülebilir.

Günümüz dünyasında aşkın evrensel bir olgu olduğu (Jankowiak ve Fisher, 1992) kabul edilmekle birlikte çok sayıda araştırma bulgusu aşkın kültürel/bağlamsal koşullardan etkilendiğine işaret etmektedir (Beigel, 1951, Dion ve Dion, 1993; 1996b; Goodwin, 1999; Hatfield ve Rapson, 1996; Kim ve Hatfield, 2004; Neto, 1994; Philbrick ve Opolot, 1980; Sprecher ve ark., 1994). Konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında çalışmaların ağırlıklı olarak Batılı toplumlarda gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalara bakıldığında oldukça sınırlıdır (Ercan, 2013). Alanyazına bakıldığında, Büyükşahin ve Hovardaoglu’nun (2004) çalışmalarında çiftlerin aşka ilişkin tutumlarını Lee’nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında inceledikleri, Ercan’ın (2008; 2013) aşk stillerini benlik kurgusu ve demografik değişkenler açısından ele aldığı, Uzun Özer ve Tezer’in (2008) aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığını araştırdıkları ve Açıknel’in (2013) aşk biçimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ele aldıkları görülmektedir.

Bu çalışmada söz konusu bilgi açığının giderilmesine katkı sağlayacağı düşünüldüğünden, araştırma konusu “beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma açısından incelenmesi” olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilecek bulguların teorik ve romantik ilişkilerde yaşanan sorunların kaynaklarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Aşağıda sırasıyla aşk konusunda öne çıkan kuramlara yer verilecektir.

Aşk Kuramları

Aşk konusunda çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, alanın öncüsü olarak kabul edilen Zick Rubin’in kuramıdır. Rubin (1970), ikili bir sınıflama yapar: *aşk ve hoşlanma*. Ona göre aşk ve hoşlanma ilişkili ancak birbirlerinden ayrı sevgi türleridir; aşk sevgiliye, hoşlanma arkadaşına karşı hissedilen duygu, düşünce ve davranışları içerir. Aşk üç etkenden oluşur: bağlanma, gözetme ve yakınlık. Hoşlanma başka üç etkenden oluşur: olumlu değerlendirme, algılanan benzerlik, saygı ve güven.

Rubin’in ardından öne çıkan bir başka kuram Elaine Hatfield’e aittir. Hatfield de ikili bir sınıflama yapar: *tutkulu aşk ve dostça aşk*. Tutkulu aşk cinsellik ögesini barındırır oysa dostça aşkta cinselliğe yer yoktur. Tutkulu aşkta sevgiliye ulaşma mutluluk, heyecan, uyarılma ve cinsel doyuma yol açar. Oysa dostça aşk sevgilinin mutlu olması için çaba harcama, anlayış, gözetme, şefkat, paylaşma ve kendini açmayı barındırır. Ona göre her iki aşk türünün kendi bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeleri vardır (Hatfield, 1988; Hatfield ve Rapson, 1993).

Alan Lee’nin “Aşkın Renkleri” (The Colours of Love) kuramı, bilimsel çalışmalarda belki de en çok temel alınan kuramdır. Lee’ye göre doğada nasıl üç ana renk varsa ve diğer bütün renkler bunların karışmasından ortaya çıkıyorsa, üç temel/birincil aşk biçimi vardır: *tutkulu aşk (eros)*, *oyun gibi aşk (ludus)* ve *arkadaşça aşk*; diğer bütün aşk stilleri bu üçünün farklı oranlarda karışımından oluşur. Ona göre arkadaşça aşk ile oyun gibi aşkın bazı yönleri birleşerek *mantıklı aşk (pragma)*, tutkulu aşk ile oyun gibi aşkın bazı yönleri birleşerek *sahiplenici aşk (mania)* ve tutkulu aşk ile arkadaşça aşkın bazı yönleri birleşerek *özgeci aşk (agape)* meydana getirir; bunlar ikincil aşk stilleridir.

Tutkulu aşkta fiziksel çekim ve cinsel yakınlık önemlidir. Tutkulu âşıklar tercih ettikleri fiziksel özellikleri tanımlayabilirler. Onlar sevdikleri için risk almaya hazırdırlar ancak duygusal aşırılıklardan sakınırlar. Aşk önemlidir, ama saplantılı olmak gerekmez. Oyun gibi aşkta eğlence ön plandadır. Sevdikleri ile zaman geçirmekten hoşlanırlar ama bağlanmayı ve çok yakınlaşmayı istemezler. Onlar

için aşk, içinde çeşitli güçlükleri ve çözülmesi gereken bulmacaları barındıran bir tür oyundur. Oyunda çok sayıda kural ve strateji vardır; aldatma da oyunun bir parçasıdır. Arkadaşça aşk zamanla gelişen, ortak özelliklerin ve birbirini gözetmenin önemli olduğu aşk stilidir. Coşku yoktur ama duygusal iniş çıkışlar ve üzüntü de yoktur. Cinsellik ön planda değildir ve geç ortaya çıkar. Bu tür aşk öngörülebilir bir yaşama işaret eder. Sahiplenici aşkta kıskançlık ve güvensizlik hâkimdir. Sahiplenici aşık ilgi ve sevgiye doymaz; sevgilinin varlığında coşkuludur yokluğunda ise umutsuz. Sevgilisini kaybetmek istemez ve ayrılıkların olumsuz etkisini çok yoğun yaşarlar. Mantıklı aşkta ilişkinin olumlu gelecek sağlayabileceğine ve devam edebileceğine duyulan inanç önemlidir. Bu tip aşklar ilişkilerinde uyum içinde olmak isterler ve birlikte oldukları kişinin özgeçmişini ile ilgilenirler. Belirli ölçütleri vardır ve sevgilerinin bu ölçütlere uygun olması gerekir. Özgeci aşkta cömertlik, özveri ve kendini ilişkiye adanmış olma öne çıkar. Sevgili olduğu gibi kabul edilir ve onun iyiliği için çaba harcanır. Yoğun duygu, sabır ve kararlılık vardır ama kıskançlık yoktur. Bu aşklar için sevgilerinin karşılık bulması önemli değildir; sevgililerinin diğer eylemlerinden yeterince doyum bulabilirler (Lee, 1974; 1988).

Aşk konusunda çok sayıda çalışma yapan Robert J. Sternberg (1986; 1988; 1998), “Üçgen Aşk Kuramı”nı (Triangular Theory of Love) önermiştir. Onun kuramının üç bileşeni vardır: yakınlık (intimacy), tutku (passion) ve karar/bağlılık (decision/commitment). Sternberg, bu üç bileşen temelinde yaptığı sınıflamada yedi farklı aşk stili tanımlamıştır: *hoşlanma, delicesine aşk, boş aşk, romantik aşk, arkadaşça aşk, budalaca aşk ve mükemmel aşk*.

Hoşlanmada tutku ve karar/bağlılık öğeleri olmaksızın sadece yakınlık vardır. Kişi sevgilisine karşı tutku ya da bağlılık hissetmeksizin sıcaklık ve yakınlık duyar. Delicesine aşkta yakınlık ya da karar/bağlılık öğeleri yoktur; yalnızca tutku bulunur. Kısa sürede ortaya çıkar ve beraberinde psikofizyolojik uyarımı getirir. Boş aşkta yakınlık ve tutku öğeleri yer almaz, yalnızca karar/bağlılık söz konusudur. Duygusal ilgi ve fiziksel çekimin yitirildiği uzun süreli birlikteliklerde ya da düzenlenmiş evliliklerde bu tür aşktan söz edilebilir. Romantik aşk yakınlık ve tutkunun baskın olduğu, ancak kararlılık/bağlılığın öne çıkmadığı aşk stilidir. Fiziksel ve duygusal çekimle birlikte yakınlık hisleri kendini belli eder. Arkadaşça aşkta yakınlık ve karar/bağlılık önemlidir, ancak tutku yoktur ya da geri plandadır. Çoğunlukla başlangıçta var olan tutkunun azaldığı ya da ortadan kalktığı durumlarda görülür. Budalaca aşkta tutku ve karar/bağlılık vardır, ama gelişmesi zaman alan yakınlık, henüz şekillenmemiştir. Kısa süre içinde tutkuya dayalı bir bağlılık ortaya çıkar; yakınlık gelişmeden tutku ortadan kalktığında ise stres kaçınılmazdır. Mükemmel aşk tutku, yakınlık ve karar/bağlılık öğelerinin her üçünün de bulunduğu aşk stilidir. Herkes tarafından istenir ancak böyle bir aşka hem ulaşmak hem de onu elinde tutmak güçtür (Sternberg, 1986; 1988; 1998; Sternberg ve Grajek, 1984).

Sternberg, bu yedi aşk stilinin dışında aşksızlık durumundan söz eder. Aşksızlıkta üç bileşenin hiçbiri bulunmaz. Arkadaşlık olarak nitelenebilecek kişiler arası ilişkilerin çoğu bu türde sınıflanır; zaman zaman nedensellik üzerine kurulu etkileşimleri içerdiğinden, arkadaşlıktan bile söz edilemez (Sternberg, 1986; 1988; 1998; Sternberg ve Grajek, 1984).

Aşka evrimsel yaklaşımda, Charles Darwin’in Türlerin Kökeni (1859/1996) adlı kitabında doğal ayıklanma temelinde açıkladığı evrim süreci, hareket noktası olarak alınır. Bu bakış açısının şekillenmesinde özellikle David Buss’un (1988; 1989; 1995) etkili olduğu söylenebilir. Ona göre aşk öznel düşünce ve duyguların ötesinde fiziksel sonuçları olan açık gösterge ve eylemleri içerir ve üreme, aşk olgusunun merkezinde yer alır. Aşkta söz konusu olan eylemler neslin sürdürülmesine hizmet ettikleri için hala varlıklarını sürdürmektedirler. Buss, aşk eylemlerinin yedi başlıkta toplanabileceğini belirtir: *kaynak sergileme, tekelcilik, bağlılık ve evlilik, cinsel yakınlık, üreme, kaynakları paylaşma, ana babalık yatırımı*. Bu eylemler evrim sürecinde neslin sürdürülmesine hizmet ettikleri için gelişmişlerdir.

Son olarak aşkı bağlanma ile ilişkili olarak ele alan yaklaşımdan söz etmek gerekir. Bu yaklaşım, Phillip R. Shaver, Cindy Hazan ve Donna Bradshaw tarafından ileri sürülmüştür. Shaver, Hazan, ve Bradshaw’a (1988) göre John Bowlby tarafından, bebek ile ona bakım veren kişi arasında gelişen ilişkiyi açıklamak için geliştirilmiş olan bağlanma kuramı, ergen ve yetişkin romantik ilişkilerini açıklamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Bowlby (1952; 1973; 1980; 1988), bebek ile onu destekleyen ve koruyan bakıcısı arasında gelişen ilişkileri, “bağlanma ilişkileri” olarak adlandırmış ve bu ilişkilerin bir insanla bağlılık gereksinimi karşılamaya hizmet ettiğini ileri sürmüştür. Bowlby’nin görüşlerini temele alan Mary Ainsworth ve meslektaşları (Ainsworth ve Bell, 1970; Ainsworth, Blehar, Waters ve Walli, 1978) konu ile ilgili

çalışmalar yapmışlar ve anne ile çocuk arasındaki ilişki temelinde üç bağlanma tipi belirlemişlerdir: *güvenli bağlanma (secure attachment)*, *kaygılı-kararsız bağlanma (anxious-ambivalent attachment)* ve *kaçınmacı bağlanma (avoidant attachment)*. Güvenli bağlanan çocuklar mutlu ve güvenli olma eğilimindedirler. Kaygılı-kararsız bağlananlar annelerinden ayrıldıklarında aşırı tepki gösterirler ve alışık olmadıkları durumlarda kaygı yaşarlar. Kaçınmacı bağlananlar ise annelerine karşı kayıtsızdırlar; annelerinden ayrıldıklarında tepki göstermedikleri gibi döndüğünde de ilgilenmezler.

Bağlanma kuramcılarını, bakıcı-çocuk ilişkisinin niteliğinin, çocuğun gelecekteki ilişkilerinin şekillenmesinde rol oynamaya devam ettiğini ileri sürerler. Bowlby'e (1952) göre bireyler gelişimin erken aşamalarında bakıcıları ile olan ilişkileri doğrultusunda bir takım bilinç dışı modeller (içsel deneyim modelleri) oluştururlar. Bu modeller, ilişkilerde kendilerini ve başkalarını nasıl algılayacaklarını belirler ve dolayısı ile ilişkinin biçimlenmesinde önemli bir yer tutar. Güvenli bağlanan çocuklar ileride ilişkilerini sevgi ve destek kaynağı olarak görürken güvensiz bağlananlar (kaygılı-kararsız ya da kaçınmacı tipte sınıflananlar) kuşkucu olacaktırlar. Bu konudaki dikkat çekici açıklamalar Shaver, Hazan ve Bradshaw'dan gelir.

Shaver, Hazan ve Bradshaw bağlanma kuramının romantik ilişkileri açıklamada kullanılabileceğini ifade ederek bağlanma ile aşk arasında paralellik kurarlar. Örneğin, bağlanma objesinin duyarlı ve tepkili oluşu nasıl bağlanmanın niteliğini belirliyorsa aşk objesinin ilgili ve karşılık verici olması da aşkı etkiler. Bağlanma objesi gibi aşk objesi de güvenli üs sağladığı için yetkinlik ve özgüven kaynağıdır (Hazan ve Shaver, 1987; 1994; Shaver, Hazan ve Bradshaw, 1988).

Günümüzde, bağlanma tipleri ile romantik ilişkilerin niteliği arasındaki ilişkiyi konu alan önemli bir araştırma birikimi bulunmaktadır. Araştırma sonuçları genel olarak güvenli bağlanma tipinde sınıflanan yetişkinlerin diğerlerine göre ilişkilerinde daha mutlu olduklarını (Brenan ve Shaver, 1995; Levy, ve Davies, 1988; Tucker ve Anders, 1999) ve kendileri gibi güvenli bağlanma tipinde olanlarla ilişki kurma eğilimi sergilediklerini ortaya koymaktadır (Brenan ve Shaver, 1995; Collins ve Read, 1990; Kirkpatrick ve Davis, 1994). Kaçınmacı bağlanma tipinde sınıflanan kişiler daha çok kıskançlık ve yakınlık korkusu bildirirken, kaygılı-kararsız bağlananlar sık âşık oldukları halde mutlu olmadıklarını (Hazan ve Shaver, 1987), ayrılıklarda yüksek stres yaşadıklarını (Feeney ve Kirkpatrick, 1996) ve daha çok kendilerine karşılık vermeyen kişilere âşık olduklarını ifade etmektedirler (Aron, Aron ve Allen, 1998).

Bağlanma ve aşk ilişkisi konusunda yapılan kuramsal açıklamalar genel olarak anne-baba ile çocuk arasında kurulan bağın niteliğinin ilerleyen yıllarda kurulacak ilişkiler için önemli bir temel oluşturabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte kaygılı-kararsız ya da kaçınmacı bağlanma tipinde sınıflanan bireylerin güvenli ve uzun süreli ilişkiler yaşadıkları durumda, bağlanma tarzlarının değişebileceğine ilişkin kanıtlar da bulunmaktadır (Bkz. Bee ve Boyd, 2009). Bu durumda bağlanma tiplerinin Bowlby ve arkadaşlarının ileri sürdükleri gibi çok erken dönemlerde kesinleşmeyebileceği, değişikliğe uğrayabileceği ya da anne-babaya bağlılığın doğrudan romantik ilişkileri etkilemeyebileceği de düşünülebilir.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma düzeyleri açısından incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Katılımcıların ilişki sayıları ve ilişki süreleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Katılımcıların ilişki sayıları ve ilişki süreleri ile aşk stili puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Katılımcıların aşk stili puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Katılımcıların aşk stili puanları ile ana babaya bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada katılımcıların aşk stilleri ile ilişki sayısı, ilişki süresi, cinsiyet ve ana babaya bağlanma değişkenleri arasındaki ilişkiler betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu 2013-2014 öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesinde eğitimlerine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Veriler, gönüllü katılımcılardan toplanmış, farklı programlara devam eden ve farklı sınıf düzeylerinde olan öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada 300 kişi ölçme araçlarını doldurmuş, ancak 15 kişinin verisi ölçekler uygun şekilde doldurulmadığı için analize dâhil edilmemiştir. Geriye kalan 285 kişinin verisine uç değer analizi uygulanmış, aşırı uç değere (<%1 ve >%99) sahip olan 4 kişiye ait veri analizden çıkarılmış, bundan sonraki analizler 276 kişinin verilerine uygulanmıştır. Tablo1’de katılımcılara ilişkin demografik bilgiler verilmiştir.

Değişkenler	f	%	\bar{X}	SS
Yaş (n= 276)			21.81	2.44
Cinsiyet (n= 276)				
Kız	139	50.4		
Erkek	137	49.6		
Fakülte (n= 276)				
Edebiyat	64	23.1		
Eğitim	58	20.9		
Fen	57	20.6		
Mühendislik	49	17.7		
İktisadi İdari Bilimler	43	15.6		
Diğer	5	1.8		
Duygusal İlişki Değişkenleri				
İlişki Deneyimi (n= 270)				
Var	222	82.2		
Yok	48	17.8		
İlişki sayısı			5.10	8.06
İlişki süresi (ay)			20.70	21.23
İlişki statüsü				
Flört	173	77.9		
Sözlü/Nişanlı	33	14.9		
Evli	3	1.4		
Diğer	13	5.9		

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Bu formda yaş, cinsiyet, fakülte ve duygusal ilişki değişkenleri (ilişki sayısı ve ilişki süresi) sorularına yer verilmiştir.

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (Love Attitudes Scale: Short Form)

Ölçeğin 42 maddelik ilk sürümü Lee'nin (1974) aşk tipolojileri kuramına dayalı olarak Hendrick ve Hendrick (1986, 1989) tarafından bireylerin aşk stillerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilen ve Büyüksahin ve Hovardaoglu (2004) tarafından uyarlanan 24 maddelik kısa formu (LAS) kullanılmıştır.

LAS, Lee'nin aşk biçimlerini temele almakta ve ölçek her biri dört madde içeren altı alt ölçekten oluşmaktadır: Tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk.

Ölçek maddeleri beşli Likert tipinde hazırlanmıştır (A= Kesinlikle yanlış, E= Kesinlikle doğru). Ölçekten altı ayrı puan elde edilmekte ve her bir alt ölçek için en az 4 en fazla 20 puan alınmaktadır. Bir alt ölçekteki puanların yükselmesi, o aşk stiline tercih edildiği anlamına gelmektedir.

LAS Kısa Formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Büyüksahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından 867 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği çalışmalarının sonunda altı faktör bulunmuştur: Tutkulu Aşk, Oyun Gibi Aşk, Arkadaşça Aşk, Mantıklı Aşk, Sahiplenici Aşk ve Özgeci Aşk. Güvenirlik çalışmalarında iç tutarlılık: Cronbach Alfa katsayısı .70, iki yarım güvenirliliği .70 bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Araştırmada, Armsden ve Greenberg (1987) tarafından, ergenlerin ve yetişkinlerin anne babaları ve akranlarına bağlanmalarının bilişsel ve duyuşsal boyutlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş; Hortaçsu, Oral ve Yasak Gültekin (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “Anne-Baba ve akrana Bağlanma Ölçeği”nin anne ve baba formları kullanılmıştır. Ölçek, toplam 28 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipindedir. Her bir madde “her zaman”, “çoğunlukla”, “bazen” ve “hiçbir zaman” ifadelerine göre işaretlenmektedir. Ölçeğin uygulanmasında bireyden her bir ifadenin kendisi için ne derece doğru olduğunu kendilerini en yakın olan ebeveynini düşünerek yanıtlanması istenmektedir. Puanlamada 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 19, 22, 25 ve 27. maddeler tersine döndürülerek değerlendirilmektedir. Ölçek için toplam puanlar kullanılmakta ve ölçekten alınan yüksek puanlar, güçlü bağlanmayı göstermektedir. Buradaki kullanımı ile güçlü bağlanma, olumlu ve istendik bir durumu ifade etmekte, bağlanma puanlarının yükselmesi, güvenli bağlanmaya işaret etmektedir. Ölçeğin Puan ranjı 28-140 aralığındadır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 130 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda üç faktör elde edilmiştir: Güven, İletişim ve Uzaklaşma. Güvenirlik analizleri sonucunda: Cronbach Alfa katsayısı anneye güven için .77, babaya güven için .85, anneye iletişim için .79, babayla iletişim için .83, anneden uzaklaşma için .72, babadan uzaklaşma için .75 olarak hesaplanmıştır (Hortaçsu, Oral ve Yasak-Gültekin, 1991). Ölçeğin Löker’in (1999) yaşları 12-28 arasında değişen 383 kişilik örneklem grubundan elde ettiği Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92’dir. Maddelerin birbiriyle korelasyonları .11 ile .59 arasında dağılım göstermiştir. Yapılan faktör analizinde üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu üç faktör varyansın %46’sını açıklamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ölçme araçlarının uygulanabilmesi için öncelikle Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğünden izin alınmıştır. Veriler dersliklerde, gönüllü katılımcılardan toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireylere araştırmanın amacına yönelik kısa bir açıklama yapılmıştır. Kişisel bilgi formunda kimliklerini ortaya koyacak herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Uygulama süresi her bir oturumda ortalama 20-25 dakika arasında değişmiştir.

Çalışmada verileri analiz etmek için SPSS 17.00 paket programından yararlanılmıştır. Öncelikle eksik veriler incelenmiş ve uç değer analizleri yapılmıştır. Ardından tanımlayıcı istatistik değerleri hesaplanmıştır. Sonrasında araştırma sorularını yanıtlamak için korelasyon ve ilişkisiz örneklem için t-testi teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Veriler üzerinde öncelikle tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır. Analizler sonucunda eksik verilerin tesadüfi dağıldıkları görülmüş ve bunlar seri ortalaması (series mean) yöntemi kullanılarak tamamlanmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerinin sonuçlarına katılımcıların aşka ilişkin tutumlar ölçeğinden aldıkları puanın aritmetik ortalaması 77.06, (SS=0.28), medyanı 78, minimum değer 44, maksimum değer ise 106 olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda verilerin basıklık değeri -0.213, çarpıklık değeri -0.105 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler veri setinin normal dağıldığını göstermektedir (Bkz. Kalaycı, 2005).

Aşağıda araştırma sorularına ilişkin bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 2. İlişki Sayısı ve İlişki Süresinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kadın		Erkek		sd	t	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
İlişki Sayısı (n=203)	2.27	2.33	7.70	10.34	201	t=5.10**	.000
İlişki Süresi (n=209)	22.18	22.55	19.20	19.84	207	t=1.00	.318

** p < 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların ilişki sayısı ($t_{(201)} = 5.10$, $p < .01$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkeklerin ilişki sayısının ortalaması ($\bar{X} = 7.70$), kadınların ilişki sayısının ortalamasından ($\bar{X} = 2.27$) daha yüksektir. Bununla birlikte ilişki süresi bakımından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($t_{(207)} = 1.00$, $p > .05$).

Tablo 3. İlişki Sayısı ve İlişki Süresi ile Aşk Stilleri Arasındaki Korelasyon

Aşk Stilleri	Tutkulu Aşk	Arkadaşça Aşk	Oyun Gibi Aşk	Mantıklı Aşk	Sahiplenici Aşk	Özgeci Aşk
İlişki Sayısı (n= 203)	-0.039	-0.062	0.274**	-0.079	-0.164*	-0.002
İlişki Süresi (n= 209)	0.254**	0.224**	-0.136*	-0.007	-0.053	0.241**

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

İlişki sayısı ve ilişki süresi ile aşk stilleri arasındaki korelasyonun ele alındığı Tablo 3 incelendiğinde, ilişki sayısı ile oyun gibi aşk puanları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ($r = 0.274$, $p < .01$) ve ilişki sayısı ile sahiplenici aşk puanları arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı ($r = -0.164$, $p < .05$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre ilişki sayısı arttıkça oyun gibi aşk puanları yükselmekte, sahiplenici aşk puanları düşmektedir. Aynı çizelgede ilişki süresi ile tutkulu aşk ($r = 0.254$, $p < .01$), arkadaşça aşk ($r = 0.224$, $p < .01$) ve özgeci aşk ($r = 0.241$, $p < .01$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı, ilişki süresi ile oyun gibi aşk ($r = -0.136$, $p < .05$) puanları arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile ilişki süresi uzadıkça tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk puanları yükselirken oyun gibi aşk puanları düşmektedir.

Tablo 4. Aşk Stili Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kadın (n=139)		Erkek (n=137)		sd	t	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Tutkulu	15.18	3.81	14.95	3.38	274	t=0.54	.589
Arkadaşça	11.97	4.64	11.64	4.89	274	t=0.49	.625
Oyun Gibi	8.86	3.02	11.33	3.27	274	t=6.52**	.000
Mantıklı	13.92	3.21	12.91	3.50	274	t=2.48*	.014
Sahiplenici	13.35	3.27	12.56	3.16	274	t=2.03*	.043
Özgeci	13.06	3.75	14.56	3.91	274	t=2.80**	.005

** p < 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

* p < 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4, katılımcıların oyun gibi aşk ($t_{(274)}=6.52, p < .01$), mantıklı aşk ($t_{(274)}= 2.48, p < .05$), sahiplenici aşk ($t_{(274)}=2.03, p < .05$) ve özgeci aşk ($t_{(274)}=2.80, p < .01$) puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Erkeklerin oyun gibi aşk ($\bar{X} = 11.33$) ve özgeci aşk ($\bar{X} = 14.56$) puanları, kadınların oyun gibi aşk ($\bar{X} = 8.86$) ve özgeci aşk ($\bar{X} = 13.06$) puanlarından, kadınların mantıklı aşk ($\bar{X} = 13.92$) ve sahiplenici aşk ($\bar{X} = 13.35$) puanları, erkeklerin mantıklı aşk ($\bar{X} = 12.91$) ve sahiplenici aşk ($\bar{X} = 12.56$) puanlarından daha yüksektir.

Tablo 5. Aşk Stilleri ile Ana Babaya Bağlanma Puanları Arasındaki Korelasyon

Aşk Stilleri	Tutkulu Aşk	Arkadaşça Aşk	Oyun Gibi Aşk	Mantıklı Aşk	Sahiplenici Aşk	Özgeci Aşk
Bağlanma						
Anneye Bağlanma (n=249)	0.239**	0.211**	-0.160*	0.105	-0.114	0.031
Babaya Bağlanma (n=271)	0.158*	0.184**	-0.077	0.086	-0.243**	-0.035

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Aşk stilleri ile ana babaya bağlanma puanları arasındaki korelasyonun ele alındığı Tablo 5 incelendiğinde, anneye bağlanma ile tutkulu aşk puanları ($r= 0.274, p<.01$) ve arkadaşça aşk puanları ($r= 0.211, p<.01$) arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı, anneye bağlanma ile oyun gibi aşk puanları arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı ($r= -0.160, p<.05$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre anneye bağlanma düzeyi yükseldikçe tutkulu aşk ve arkadaşça aşk puanları yükselmekte, oyun gibi aşk puanları düşmektedir. Aynı çizelgede babaya bağlanma ile tutkulu aşk ($r= 0.254, p<.05$) ve arkadaşça aşk ($r= 0.184, p<.01$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, babaya bağlanma ile sahiplenici aşk ($r= -0.243, p<.05$) puanları arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile babaya bağlanma düzeyi yükseldikçe tutkulu aşk ve arkadaşça aşk puanları yükselirken sahiplenici aşk puanları düşmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın ilk sorusu katılımcıların ilişki sayıları ve ilişki sürelerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğidir. Bulgular, erkeklerin ilişki sayılarının kızlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu, ilişki sürelerinin ise cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Erkeklerin ilişki sayısının kızların ilişki sayısından daha yüksek olduğu bulgusu Ercan'ın (2008) bulgusu ile örtüşmektedir. Bu durum, Ercan'ın da belirttiği gibi, Türk kültüründe karşı cinsle ilişkiler konusunda erkeklere daha izin verici bir tutum sergilenirken kadınlara karşı daha baskıcı ve engelleyici olunmasının bir sonucu olabilir. Yine aynı bulgu aşkı evrimsel bakış açısından değerlendiren kuramı da desteklemektedir. Aşk eylemlerinin temelde neslin sürdürülmesine hizmet ettiğinin ileri sürüldüğü kuramda (Buss, 1988; 1995; 2008), erkeklerin üreme başarıları doğurgan kadınlara ulaşabilmeye sınırlı olduğundan, erkeklerin partner sayılarının kadınların partner sayılarından yüksek olacağı ileri sürülmektedir. Erkeklerin ilişki sürelerinin kadınların ilişki süreleri ile farklılık göstermemesi Ercan'ın bulgusu ile uyumsuzdur. Bu durum, Ercan'ın çalışmasındaki katılımcıların yaş ortalamalarının daha büyük ve sosyoekonomik ve eğitim düzeylerinin daha çeşitliken, bu araştırmanın katılımcılarının daha küçük yaş ortalamasına sahip üniversite öğrencilerinden oluşmasından kaynaklanıyor olabilir.

Yanıtı aranan ikinci soru katılımcıların ilişki sayıları ve ilişki sürelerinin aşk stili puanları ile ilişkili olup olmadığı yönündedir. Bulgular, ilişki sayısı arttıkça oyun gibi aşk puanlarının yükseldiğine, sahiplenici aşk puanlarının düştüğüne işaret etmektedir. İlişki sayısı ile oyun gibi aşk puanları arasındaki ilişki Ercan'ın (2008) bulgusu ile tutarlıdır. Yine ilişki süresi uzadıkça tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci

aşk puanları yükselirken oyun gibi aşk puanları düşmektedir. İlişki süresi ile tutkulu aşk ve arkadaşça aşk arasındaki ilişki, Ercan'ın (2008) bulguları ile örtüşmektedir. Bu bulgular Lee'nin kuramına dayalı olarak açıklanabilir. Lee'ye (1974; 1988) göre oyun gibi aşk, bağlanmadan kaçınmayı, aynı anda birden fazla sevgiliyi ve kısa süreli ilişkileri içermektedir. Dolayısıyla bireylerin oyun gibi aşk puanları yükseldikçe ilişki sayıları artacak, ilişki süreleri ise kısıllacaktır. Yine Lee, tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşkta sevgiliye bağlılığın önemli olduğunu ileri sürdüğünden, ilişki süresi uzadıkça bu aşk stillerinden alınan puanlar da yükselecektir.

Araştırmanın üçüncü sorusu katılımcıların aşk stili puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yöneliktir. Bulgular erkeklerin oyun gibi aşk ve özgeci aşk puanlarının kadınların puanlarından, kadınların mantıklı aşk ve sahiplenici aşk puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınların oyun gibi aşk puanlarından yüksek olması, daha önce Hendrick ve Hendrick (1986, 1995), Hendrick ve diğerleri (1998), Dion ve Dion (1993), Neto (1994), Neto ve diğerleri (2000), Davies (2001), Le (2005), Ercan (2008) ve Açıknel'in (2013) aynı doğrultudaki araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Erkeklerin özgeci aşk puanlarının kadınların özgeci aşk puanlarından yüksek olması, yine Neto (1994), Sprecher ve diğerleri (1994), Hendrick ve diğerleri (1998), Hendrick ve Hendrick (2002), Neto ve diğerleri (2000), Davies (2001), Hovardaoglu ve Büyükşahin (2004), Büyükşahin (2006), Ercan (2013) ve Açıknel'in (2013) aynı doğrultudaki araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Oyun gibi aşk ve özgeci aşk puanlarındaki cinsiyetler arası farkın, aşkı evrimsel bakış açısı doğrultusunda değerlendiren yaklaşımları desteklediği söylenebilir. Oyun gibi aşk çoklu eşe (partner) olanak verir. Bu da evrimsel yaklaşımlarda dile getirilen üreme başarısı (Buss, 1988) için önemlidir. Çünkü erkekler için eş sayısının çoğalması, neslin sürdürülme olasılığını artıracaktır. Yine özgeci aşk da evrimsel bakış açısı doğrultusunda değerlendirildiğinde, sahip olunan kaynakların sergilenmesi ile ilişkili olabilir. Maddi kaynakları sevgili ile paylaşma ve onu koruma, kadının ve çocuklarının hayatının güvenliği için önemlidir. Erkek eşine ve çocuklarına kaynak sağlayabildiğinde soyunu sürdürebilecek, aksi halde çocukları kötü beslenecek, saldırıya uğrayacak ve daha çok engelle karşılaşacaktır (Buss, 1989). Bu nedenle erkeklerin sevgililerine karşı özgeci davranışları, ilişkinin sürdürülmesinde önem taşımaktadır. Bununla birlikte söz konusu bulgular, toplumsallaşma süreçleri ile ilişkilendirilebilir. Erkeklerin daha sık sevgili değiştirmesi ve aynı anda birden çok sevgililerinin olması, Türk toplumunda kabul görmekte, zaman zaman da desteklenmektedir. Bu koşullarda toplumsallaşan erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının yüksek olması da beklendik bir durum olarak değerlendirilebilir. Yine erkeklerin özgeci aşk puanlarının daha yüksek oluşu Büyükşahin'in (2006) de ifade ettiği gibi kadınların giderek erkeklerden daha bağımsız hale gelmeye başlaması ve partnerlerini elinde tutmak isteyen erkeklerin eşlerini kaybetme korkusundan kaynaklı olarak kadınlardan daha özgeci olmalarından kaynaklanabilir. Aynı bulgunun bir başka açıklaması, Türk toplumunda özellikle ilişkilerin başlangıç aşamalarında genel olarak erkeklerden daha özgeci davranışlar beklenmesi olabilir.

Kadınların mantıklı aşk ve sahiplenici aşk puanlarının erkeklerin puanlarından yüksek oluşu, Türkiye'de daha önce yapılan araştırma bulguları (Açıknel, 2013; Büyükşahin, 2006; Ercan, 2008; Hovardaoglu ve Büyükşahin, 2004) ile örtüşmemektedir. Bu durum katılımcı özellikleri ile ilişkili olabilir. Bununla birlikte kadınların mantıklı aşk puanlarının daha yüksek olması, önceki yıllarda Türkiye dışında yapılan farklı araştırmalarda kadınların aşk ilişkilerinde erkeklerden daha gerçekçi ve pragmatik olduklarına ilişkin bulgular ile tutarlılık göstermektedir (Rosenman, 1978; Rubin, Peplau ve Hill, 1981; Philbrick ve Stones, 1988). Bu bulgu Dion ve Dion (1988; 1993) tarafından ekonomik bakımdan kadınların erkeklere bağımlı olmaları ve aile yaşamını daha ön planda tutmalarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Aynı açıklamanın Türk toplumu için de geçerli olduğu söylenebilir. Kadınların mantıklı aşk puanlarının daha yüksek olması, evrimsel yaklaşımda sözü edilen kadınlar için partnerin sahip olduğu kaynakların önem taşıdığı düşüncesini de desteklemektedir.

Son soru aşk stilleri ile ana babaya bağlanma düzeyleri arasında korelasyon olup olmadığına ilişkindir. Bulgulara göre, anneye bağlanma düzeyi yükseldikçe tutkulu aşk ve arkadaşça aşk puanları yükselmekte, oyun gibi aşk puanları düşmektedir. Yine babaya bağlanma düzeyi yükseldikçe tutkulu aşk ve arkadaşça aşk puanları yükselirken sahiplenici aşk puanları düşmektedir.

Dikkati çeken ilk bulgu, anneye bağlanma düzeyinin Lee'nin aşk kuramında yer alan birincil aşk stilleri (tutkulu, arkadaşça ve oyun gibi aşk) ile ilişkili olmasıdır. Tutkulu ve arkadaşça aşkın her ikisi de

olumlu aşk stilleri arasında değerlendirilebilir. Oysa toplumsal açıdan değerlendirildiğinde oyun gibi aşk, istedik özelliklere sahip değildir. Bu durumda anneye bağlanma düzeyi arttıkça tutkulu ve arkadaşça aşk puanları artmakta, oyun gibi aşk puanları ise düşmektedir. Yine babaya bağlanma düzeyi birincil aşk stillerinden tutkulu ve arkadaşça aşk puanları ile pozitif ilişkili iken ikincil aşk stillerinden saplantılı aşk stili ile negatif ilişki içindedir. Babaya bağlanma düzeyi arttıkça tutkulu aşk ve arkadaşça aşk puanları artmakta, oysa istenmedik özellikler barındıran saplantılı aşk puanları düşmektedir. Bu bulgular, anne ve babaya bağlanma düzeylerinin bireylerin romantik aşk tutumları ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir.

Shaver, Hazan ve Bradshaw (1988), aşk konusunu bağlanma çerçevesinde ele aldıkları yaklaşımlarında anne baba ve bebek arasındaki bağlanma ilişkilerinin niteliğinin, içsel deneyim modelleri aracılığıyla sonraki yıllarda bireylerin romantik ilişkilerini etkileyeceklerini ileri sürmüşlerdir. Erken yıllarda güvene dayalı bir bağlanma ilişkisinin şekillenmesi, ergenlik ve yetişkinlik yıllarında sağlıklı romantik ilişkilerin gelişimi için temel oluşturacaktır. Diğer taraftan bağlanma ilişkisinin niteliği olumlu yönde şekillenmezse, bu durum bireylerin romantik ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecektir. Her ne kadar bu çalışmada ana babaya bağlanma stilleri ele alınmamış olsa da ana babaya bağlanma düzeyi de bu konuda değerli ipuçları verecektir. Kullanılan ölçme aracından elde edilen puanlar yükseldikçe ana babaya (güvenli) bağlanma düzeyi artmaktadır. Ölçekten elde edilen puanlar ışığında ana babaya bağlanma düzeyinin artması istedik bir duruma işaret etmektedir. Bu durumda bireylerin ana babaya bağlanmalarının artması genel olarak olumlu olarak değerlendirilen aşk stili puanları ile pozitif ilişki gösterirken, olumsuz olarak değerlendirilen aşk stilleri negatif ilişki göstermektedir. Anneye bağlanma ile oyun gibi aşk puanı ve babaya bağlanma ile saplantılı aşk puanı arasında negatif ilişki söz konusudur. Buna dayalı olarak ana babaya bağlanma düzeyinin aşk tutumlarının şekillenmesinde etkili olabileceği düşünülebilir.

Bu çalışma çeşitli sınırlılıkları barındırmaktadır. Bunlardan en önemlileri çalışma grubunun belirli sayıda üniversite öğrencisi ile sınırlı olması ve farklı ilişki statülerini temsil edecek yeterli katılımcının bulunmamasıdır. Bununla birlikte katılımcıların yaşlarının belirli bir aralıkta olması ilişki sayılarını ve sürelerini de sınırlamakta ve bu durum bulgulara yansımaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak bundan sonraki çalışmalar için bazı önerilerde bulunulabilir. Öncelikle ilişki sayısı ve ilişki süresi değişkeninin çok az sayıda çalışmada ele alındığı görülmektedir. Bu nedenle bundan sonraki çalışmalarda farklı örneklemeler üzerinde aynı değişkenler ele alınabilir. Aşk ve ana-babaya bağlanma ilişkisi daha farklı özellikteki gruplarla çalışılabilir. Romantik ilişkilerin farklı aşamalarını içeren boylamsal araştırmalar yapılabilir. Aşk stilleri ile ana-babaya bağlanma stilleri arasındaki ilişkilere bakılabilir. Ana babaya bağlanma düzeyi ve ana babaya bağlanma stillerinin aşk stillerini yordayıp yordamadığı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, M. (2013) Üniversite Öğrencilerinin Aşk Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Ainsworth, M.D.S. & Bell, S.M. (1970). Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by the Behavior of One-year-olds in a Strange Situation. *Child Development*, 41: 49-67.
- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E. & Walli, S. (1978). Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation. Hillsdale NJ: Erlbaum
- Armsden, G.C. & Greenberg, M.T. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual Differences and their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 427-454.
- Aron, A., Aron, E.N. & Allen, J. (1998). Motivations for Unreciprocated Love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24 (8), 787-796.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi (Çev. O Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Beigel, H. G. (1951). Romantic Love. *American Sociological Review*, 16 (3), 326-334.
- Bowlby, J. (1952). Maternal Care and Mental Health. Geneva: World Health Organization.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss. Vol. I, Attachment, second ed. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and Loss. Vol. II, Separation Anxiety and Anger. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and Loss. Vol. III, Loss. New York: Random House.
- Bowlby, J. (1988). Secure Base Parent-Child Attachment and Healthy Human Development. New York: Basic Books.
- Brennan, K. A. & Shaver, P.R. (1995). Dimensions of Adult Attachment, Affect Regulation and Romantic Relationship Functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21 (3), 267-283.
- Buss, D. M. (1988). The Evolution of Human Intrasexual Competition: Tactics of Mate Attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (4), 616-628.
- Buss, D. M. (1989). Sex Differences in Human Mate Preferences: Evolutionary Hypotheses Tested in 37 Cultures, *Behavioral and Brain*, 12 (1), 1-49.
- Buss, D. M. (1995). Psychological Sex Differences: Origins Through Sexual Selection. *American Psychologist*, 50 (3), 164-168.
- Büyükaşahin, A. (2006). *Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükaşahin, A. & Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 59-72.
- Collins, N.L. & Read, S.C. (1990). Adult Attachment, Working Models and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (4), 644-663.
- Davies, M. F. (2001) Socially Desirable Responding and Impression Management in the Endorsement of Love Styles. *The Journal of Psychology*, 135 (5), 562-570.
- Dermer M. & Pyszczynski T. A. (1978). Effects of Erotica Upon Men's Loving and Liking Responses for Women They Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36 (11), 1302-1309.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1988). Romantic Love: Individual and Cultural Perspectives. In: Sternberg R.J. & Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 264-292.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1993). Gender and Ethnocultural Comparisons in Style of Love. *Psychology of Woman*, 17, 463-473.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1996a). Cultural Perspectives on Romantic Love. *Personal Relationships*, 3, 5-17.
- Dion, K. K. & Dion, K. L. (1996b). Introduction: Toward Understanding Love. *Personal Relationships*, 3, 1-3.
- Ercan, H. (2008). *Genç Yetişkinlerin Aşk Biçimleri ve Benlik Tipleri*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Ercan, H. (2013). Bilimsel Bir Araştırma Alanı Olarak Aşk. İç. F. Çok ve C. Karadeniz (Ed.) *Prof. Dr. Bekir Onur'a Armağan* (ss.245-278). Ankara: Anı Yayınları.
- Feeney, B. C. & Kirkpatrick, L. A. (1996). Effects of Adult Attachment and Presence of Romantic Partners on Physiological Responses to Stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70 (2), 255-270.
- Goodwin, R. (1999). *Personal Relationships Across Cultures*. London: Routledge.

- Hatfield, E. (1988). Passionate and Companionate Love. In R.J. Sternberg ve M.L. Barnes, (Ed.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press. (ss. 191-217).
- Hatfield, E. & Rapson R. L. (1993). *Love, Sex and Intimacy: Their Psychology, Biology, and History*. New York: Harper Collins.
- Hatfield, E. & Rapson, R. L. (1996). *Love and Sex, Cross-Cultural Perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Romantic Love Conceptualized as An Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5 (1), 1-22.
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (1989). Research on Love: Does It Measure Up? *Journal of Personality and Social Psychology*, 56 (5), 784-794.
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (1986). A Theory and Method of Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Hendrick, C., Hendrick, S. & Dicke, A. (1998). The Love Attitudes Scale: Short Form. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15 (2), 147-159.
- Hendrick, S. & Hendrick, C. (1995). Gender Differences and Similarities in Sex and Love. *Personal Relationships*, 2, 55-65.
- Hortaçsu, N., Oral, A. & Yasak-Gültekin, Y. (1991). Factors Affecting Relationships of Turkish Adolescents With Parents and Same-Sex Friends, *Journal of Social Psychology*, 131 (3), 413-427.
- Jankowiak, W. R. & Fisher, E. F. (1992). A Cross- Cultural Perspective on Romantic Love. *Ethnology*, 31, 149-155.
- Kalaycı, Ş. (2005) (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yay.
- Kim, J. & Hatfield, E. (2004) Love Types and Subjective Well-Being: A Cross-Cultural Study. *Social Behavior and Personality*, 32 (2), 173-182.
- Le, T. N. (2005). Narcissism and Immature Love as Mediators of Vertical Individualism and Ludic Love Style. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (4), 543-560.
- Lee, J. A. (1974). The Styles of Loving. *Psychology Today*, 8, October, 44-51.
- Lee, J. A. (1988). Love Styles. İç. R. J. Sternberg and M. L. Barnes (Ed.), *The Psychology of Love* (ss.38-67). New Haven: Yale University Pres.
- Levy, M. B. & Davies, K. E. (1988). Love Styles and Attachment Styles Compared: Their Relations to Each Other and to Various Relationship Characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5 (4), 439-471.
- Löker, Ö. (1999). *Differential Effects of Parent and Peer Attachment on Social and Emotional Loneliness Among Adolescents*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Neto, F. (1994). Love Styles Among Portuguese Students. *The Journal of Psychology*, 128 (5), 613-616.
- Neto, F., Mullet, E., Deschamps, J. C., Barros, J., Benvindo, R., Camino, L., Falconi, A., Kagibanga, V. & Machada, M. (2000). Cross-Cultural Variations in Attitudes Toward Love. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31 (5), 626-635.
- Philbrick, J. L. & Stones, C. R. (1988). Love- Attitudes of White South African Adolescents. *Psychological Reports*, 62, 17-18.
- Philbrick, J. L. & Opolot, J. A. (1980). Love Style: Comparison of African and American Attitudes. *Psychological Reports*, 46, 286.
- Rosenman, M. F. (1978). Liking, Loving, and Styles of Loving. *Psychological Reports*, 42, 1243-1246.

- Rubin, Z. (1970). Measurement of Romantic Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16 (2), 265-273.
- Rubin, Z., Peplau L. A. & Hill, C. T. (1981). Loving and Leaving: Sex Differences in Romantic Attachments. *Sex Roles*, 7 (8), 821-835.
- Shaver, P., Hazan, C. ve Bradshaw, D. (1988). Love as Attachment. In. Sternberg R.J. and Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love*. (ss. 68-100). New Haven: Yale University Press.
- Sprecher, S., Aron, A., Elaine, H., Cortese, A., Potapova, E. & Levistkaya, A. (1994). Love: American Style, Russian Style and Japanese Style. *Personal Relationships*, 1, 349-369.
- Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93 (2), 119-135.
- Sternberg, R. J. (1988). Triangulating Love. In. R.J. Sternberg, M. L. and Barnes (Ed.), *The Psychology of Love* (ss.119-138). New Hawen: Yale University Press.
- Sternberg, R. J. (1998). *Cupid's Arrow*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. & Grajek, S. (1984). The Nature of Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47 (2), 312-329.
- Tucker, J. S. ve Anders, S. L. (1999). Attachment Style, Interpersonal Perception Accuracy and Relationship Satisfaction in Dating Couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25 (4), 403-412.
- Uzun Özer, B. & Tezer, E. (2008). Aşka İlişkin Tutum Biçimlerinin Olumlu ve Olumsuz Duyguları Yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (30), 19-29.
- Waller N. G. & Shaver P. R. (1994). The Importance of Nongenetic Influences on Romantic Love Styles: A Twin- Family Study. *Psychological Science*, 5 (5), 268-274.